

«ΕΝΑΣ ΕΡΩΣ

ΠΟΥ ΔΕΝ ΤΕΛΕΙΩΝΕΙ ΠΟΤΕ»

ΑΝΤΡΕ ΡΟΥΣΣΕΝ

(ΘΕΑΤΡΟΝ ΚΕΝΤΡΙΚΟΝ)

Ἐντελῶς σάτιρα τοῦ γάμου δέν εἶναι ἡ νέα καί πολύ πρόσφατη —πρωτοπαίχθηκε πέρυσι τόν Φεβρουάριον στό Παρίσι— κωμῳδία τοῦ Ἀντρέ Ρουσσέν, πού ἀνέβασε ὁ θίασος Χόρν. Οὐσιαστικά ὁμως αὐτό εἶναι. Μιά σάτιρα μάλιστα πού τὸ κύριο τουλάχιστον πρόσωπο τοῦ ἔργου, ὁ Πῶλ, τὴν κάνει μέ κάμψοση ὀξύτητα, χωρίς, φυσικά, νὰ μᾶς ἀφήνει νὰ καταλάβουμε κάπως σίγουρα —πράγμα πού δέν ἔχει ἀλλωστε σημασία— ἀν δικές του γνώμες ἐκφράζει ἡ ἐρμηνεύει ἀντιλήψεις τοῦ συγγραφέα. Ὁ Πῶλ λέει καί ρητὰ καί μέ τῇ συμπεριφορᾷ του ἐκεῖνο πού εἶπε ἐπιγραμματικά ὁ Σοπενάουερ (πού πολύ ἀγάπησε τὸ ὠραῖον φύλον καί πού ἔμεινε ἀνύπαντρος) ὅτι ὁ γάμος εἶναι ὁ τάφος τοῦ ἔρωτα. Ὁ Πῶλ τάχει μέ τὸν γάμον γενικά, μέ τὸν γάμον καθ' ἑαυτόν, δηλαδή μέ τὴ γυναῖκα μολὲς μεταβληθῇ σὲ σύζυγο. Παρακολουθεῖ ἀδιάκοπα, ἀκούραστα τὸν σύζυγόν της, σὲ ὅλες του τίς κινήσεις, τοῦ ἐπιβάλλει σιγὰ-σιγὰ τὴν ἐξουσία της, τὸν κάνει δεσμώτη. Τρόπος γιὰ νὰ θυγῇ ἀπὸ τὸ δεσμωτήριο ὁ σύζυγος, ὑπάρχει, παμπάλαος, κλασικός· εἶναι οἱ ἐξώγαμοι ἔρωτες. Κι' αὐτὸς ὁμως ὁ τρόπος δέν προσφέρει ριζικὴ λύση στοὺς πολὺ εὐκολοχόρταστους ἀντρες καί στοὺς πολὺ ὀξύθυμους σ' ἐκείνους πού ἔχουν πεισθεῖ ὅτι ἡ ἐρωμένη δέν διαφέρει πολὺ ἀπὸ τὴν σύζυγον, ὅτι εἶναι γυναῖκα κι' αὐτὴ, μέ ὅλες τίς ἀδυναμίες καί τίς δυσάρεστες πλευρὰς τῆς γυναίκας.

Τι θὰ κάνει, λοιπόν, ὁ σύζυγος, πού οὔτε οἱ παράνομοι ἐρωτικοὶ δεσμοὶ δέ μποροῦν νὰ τὸν ικανοποιήσουν; Θὰ δημιουργήσῃ ἕνα ἰδανικὸν ἔρωτα, ξεκινώντας ἀπὸ τὴν πραγματικότητα, ἀπὸ μιὰ γυναῖκα μέ σὰρκα καί ὀστά, καί νέα, φυσικά, καί ὠραία, μὴ θάζοντας ὁμως τίποτε ὕλικό, τίποτε σαρκικό, στὸν ἔρωτά του, ἀλλὰ μονάχα τὴν ψυχὴν, καί τὸ πνεῦμα του, καί τὴ φαντασίαν του. Αὐτὰ δὲ φθείρονται, ἐνῶ ἡ ὕλη ὑπόκειται στὴ φθορά, σὲ μιὰ ἀφευκτὴ φθορά.

★

Αὐτὸ κάνει ὁ Πῶλ. Σὲ μιὰ λουτρό-πολη συναντᾷ μιὰ νέα καί ὠραία παντρεμένη, τὴ Σουλδί, νιώθει ὅτι εἶναι ἡ γυναῖκα πού θὰ μπορέσει νὰ τὴν κάνει ἰνδάλμα του, νὰ τὴν στήσῃ, ἄσαρκα καί ἀπρόοιτη, πάνω σὲ θάβρο, καί ἐγκαταλείπεται μέ ὅλη τὴ δύναμη τοῦ εἶναι του, σ' αὐτὴ τὴν ψυχικὴ ἔλξη. Ξεχνᾷ ὁμως τοὺς τρεῖς ἄλλους ἐνδιαφερομένους τὴν γυναῖκα του, τὸν σύζυγον τῆς Σουλδί καί τὴν ἴδια τὴ Σουλδί. Κανένα δέν ἐνοχλεῖ, κανένα δὲ θέλει νὰ ἐνοχλήσῃ ὁ Πῶλ· ζῇ ἕνα ὄνειρο. Νὰ ὁμως πού οἱ ἄλλοι ἐνοχλοῦνται. Ἡ γυναῖκα του, παρ' ὅλες τίς ἐξηγήσεις τοῦ συζύγου της, δὲ μπορεῖ νὰ καταλάβῃ αὐτὸ τὸν πολὺ παράξενο ἔρωτά του, καί, φυσικά, ἀνησυχεῖ, καί μ' ἄλλο πού καυώνεται τὴν ἀδιάφορον, ὑποφέρει. Ὁ σύζυγος τῆς Σουλδί, ἀν καί δέν ἔχει κανένα ἀπὸ δαίμονα τῆς ἐνοχλῆς τῆς συζύγου του, ἀν καί σ' ὅλα ἐκείνη τὸν ἐνημερώνει, ἀν καί βλέπει ὅτι αὐτὸς ὁ ἀγνώστος ἐρωτευμένος εἶναι ἕνας θουνέριστος, ἕνας τρελλός, ὥστόσο ἀνησυχεῖ κι' αὐτός, νιώθει ὅτι χάνει ἔοσφος, ἐκτοπίζεται σιγὰ-σιγὰ ἀπὸ τὸν ἰδανικὸν ἔρωτα, καί κάνει τὴν πράξιν πού φέρει τὴ λύση τοῦ ἔργου. Τέλος, ἡ ἴδια ἡ Σουλδί, συγκινημένη, ταραγμένη, ἐρωτευμένη ἀπὸ τὴν πρώτη στιγμή, δὲ μπορεῖ νὰ μείνῃ στὸ θάβρο της. Θέλει νὰ κατέβῃ ἀπὸ τὸ θάβρο καί νὰ ὁλοκληρώσῃ μέ τὸν πιὸ ὕλικόν τρόπο τὸν ἔρωτά της. Ὅλα πολεμοῦν τὸν Πῶλ καί τ' ὄνειρό του, αὐτὸ τὸν ἰδανικὸν ἔρωτα, πού φαντάστηκε ὁ Πῶλ ὅτι σὰν ἰδανικός φανιδῶς, αὐτάρεκτος, μὴ ἐνοχλώντας κανένα, θὰ εἶχε τὴ δυνατότητα νὰ ζήσει. Ἀλλὰ δὲ ζεῖ. Τὸν ἀναγκάζουν νὰ πεθάνῃ οἱ τρεῖς ἄλλοι, οἱ πολὺ γῆινοι, οἱ πολὺ σαρκικοὶ, οἱ ἀνίκανοι νὰ νιώσουν καί νὰ δεχθοῦν τὸν πνευματικὸν ἔρωτα, τ' ὄνειρόν, Ὁ Πῶλ βλέπει ὅτι καί ὁ στερεὸς αὐτὸς τρόπος πού δοκιμάζει, τῆς φυγῆς ἀπὸ τὴν πεζότητα τοῦ γάμου, κι' αὐτὴ ἡ ὑστατη προσπάθειά του νὰ θρεῖ τὸν ἔρωτα καί νὰ τὸν ζήσει, στὴν μόνῃ διαρκή, φειραχτὴ ἀπὸ ἐθλιότητες τῆς ὕλης μορφῇ, ἀποτυχαίνει. Καί γυρίζει, μαζί μέ τοὺς τρεῖς ἄλλους, καρτερικός, ἀνίκανος νὰ ἐπινοήσῃ καί νὰ δοκιμάσῃ ἄλλη «φυγὴ», στὴ ρουτίνα τοῦ συζυγικοῦ βίου.

★

Θὰ μπορούσε νὰ εἶναι δρᾶμα τὸ ἔργο τοῦ Ρουσσέν καί οὐσιαστικά εἶναι δρᾶμα. Εἶναι ἡ παρὰ τῆς ἀπὸ τὸν ἔρωτα, ἀπὸ τὴν ἐξορσῆ καί ἡ ὑποταγὴ στὴν καθημερινότητα. Δρᾶμα, φυσικά, γιὰ ἕνα εὐαίσθητο καί εὐφάνταστο, γιὰ ἕνα ποιητικὸν ἄνθρωπον, ὅπως μᾶς ἐμφανίζει ὁ συγγραφέας τὸν Πῶλ. Ὁ κωμικός ὁμως οἶστρος καί ἡ τέχνη τοῦ Ρουσσέν ἔβαλαν σκουρίτινα, σκέπασαν μέ νότες ἀλλέγρες κ' εὐτρόπιδες τὸ δρᾶμα καί τὸ ἔκομαν κωμῳδία. Μιά κωμῳδία λεπτή, καλογραμμένη διασκεδαστική, πού οἱ φανταστικοὶ τόνοι της καί ἡ ὕψη της τὴν θάζουν· στὸ κλίμα καί στὸ ὄφος τῆς μοντέριας κωμῳδίας. Ὁ Δημήτρης Χόρν μετέφερε στὴ σκηνὴ ὅλο τὸ μπριὸ τῆς καί τῆς χάρις της, ὅλη τῆς τὴν οὐσία, καί ἐρμήνευσε μέ τὴ συνηθισμένη του μαεστρία τὸν ρόλον τοῦ Πῶλ. Ἀποδίδει στὸ ἀκέραιον τὴν εἰρωνικὴν διάθεσιν, τὸ λυρισμόν καί τοὺς ὑπόκωφους, αἰσθητοὺς ὁμως, ἐρωματικούς τόνους τοῦ ἥρωα τοῦ Ρουσσέν. Ἡ Νέλλη Ἀγγελίδου ἐνσαρκώνει μέ τὸν πιὸ σωστὸν τρόπο τὴν Ὀντέτ, σύζυγον τοῦ Πῶλ. Εἶναι ἡ τρυφερὴ κ' ἐρωτευμένη γυναῖκα ἀλλὰ καί ἡ ἐξυπνὴ καί ἡ εὐστροφὴ πού δέν χάνει τὴν ψυχραιμίαν της καί πού μέ τὴν ἐλαφριά εἰρωνείαν της κούδῃ τὴν ἀνησυχία της καί παίζει ἐπιδέξια, ὡς τὸ τέλος, τὸ ἐρωτικὸν τῆς παιχνίδι. Ὁ Γιάννης Φέοτης (σύζυγος τῆς Σουλδί) καί ἡ Μέμα Σταθοπούλου (Σουλδί) κρατοῦν πολὺ συμπαθητικὰ καί χαριτωμένα τοὺς ρόλους τους. Κομψότατο τὸ σκηνικὸ τοῦ Μάριου Ἀγγελόπουλου κ' ἐπιτυχημένη ἡ μετάφρασις τῆς Μιρέλλας Γεωργιάδου.

ΚΛΕΩΝ Β. ΠΑΡΑΣΧΟΣ